

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Samospráva a veřejný život v obci České Velenice

Bc. Lenka Kučerová

©2015 ČZU v Praze

Diplomová práce je věnována samosprávě a veřejnému životu v obci České Velenice a je rozdělena do dvou částí. Teoretická část seznamuje s historií obecní samosprávy, vymezuje základní pojmy (obecní, územní a zájmová samospráva, působnost obce, občané obce, orgány obce, lokální politika a její specifika, financování obcí a volby do obecního zastupitelstva). Praktická část se zaměřuje na historii a socioekonomická data obce (nezaměstnanost, počet obyvatel, národnostní složení, bezpečnost, rozpočet a hospodaření obce, místní občanská sdružení). Dále na historický kontext místní samosprávy, na místní politické subjekty v Českých Velenicích a volby do obecního zastupitelstva a „vyšších“ zastupitelských sborů po roce 1989. V závěru práce jsou v Českých Velenicích částečně potvrzeny dosavadní výsledky při zkoumání lokální politiky (územní samosprávy) a uvedeny problémy ve městě a jejich řešení.

Klíčová slova: České Velenice, místní samospráva, místní politický subjekt, občanské sdružení, občanská participace, volby do obecního zastupitelstva, povolební koalice, rozvoj obce.

Cíl práce

Výzkum byl zaměřen na vybranou obec – město České Velenice, které leží v Jihočeském kraji (okres Jindřichův Hradec). České Velenice byly vybrány, protože patří mezi malá města (místní regionální centra), jsou zde problémy s bezpečností, je zde významná vietnamská a romská komunita, unikátní průmyslová zóna Hospodářského parku České Velenice – Gmünd a v neposlední řadě je to město, ve kterém pracuji.

Cílem práce bylo v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele obce a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy a veřejného života.
2. Identifikovat aktéry veřejného života a politického procesu v obci (místní politické subjekty, zájmové skupiny, občanská sdružení, podnikatelské subjekty apod.).
3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy, role spolků a místních politických subjektů na veřejný život, samosprávu a rozvoj obce.

Budou v Českých Velenicích platit zjištění a výsledky při zkoumání lokální politiky (územní samosprávy), které tvrdí, že politické strany mají poměrně malou členskou základnu a důležitou roli zde hrají kandidáti bez politické příslušnosti?

Metodika

Při vypracování této práce byl při výzkumu samosprávy na lokální (komunální) úrovni použit směr, který se snaží zohlednit odlišnosti a specifika při rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých velikostí. Respektuje tvrzení, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí. Celý výzkum je založen na jednotlivých případových studiích, na jejichž základě jsou pak opatrně konstruovány zobecňující tvrzení. [Balík, 2005, s. 166 – 167]. Celá práce je postavena jako případová studie. Základními technikami při sběru dat bylo studium dokumentů, technika dotazování a komparace.

Zjištění a závěry

Až do roku 1866 bylo „České Vitorazsko“, jehož součástí byly i vesnice v okolí Gmündu (Česká Cejle, Dolní Velenice a Josefsko), zemědělskou oblastí. Výstavba železnice v letech 1866 – 1871 a rozvoj průmyslu přinesly pozdějším Českým Velenicím a přilehlému okolí značný rozvoj. Město se postupně stalo místním centrem. Do vzniku Československé republiky byly výše uvedené vesnice, z kterých vzniklo dne 1. 12. 1920 město České Velenice, součástí Dolních Rakous s převážně německými obyvateli. Největší rozkvět město České Velenice zažilo za první republiky. Přestože po roce 1989 došlo k útlumu a zániku symbolu města, totiž dřívějších Železničních oprav a strojírny, a dále podniku Otavan, město nepostihla výrazná nezaměstnanost, neboť se současně vyvíjela průmyslová zóna v Hospodářském parku České Velenice – Gmünd, která zajistila lidem zaměstnání. Na založení a rozvoji tohoto parku má značný vliv i místní samospráva. V současné době je v Hospodářském parku zaměstnáno 804 lidí, z toho 600 lidí pracuje u největšího zaměstnavatele Magny Cartech, spol. s.r.o., která vyrábí výlisky z ocelových plechů pro automobilové karosérie. Míra nezaměstnanosti ve městě v roce 2014 dosáhla 7,6 %. V letech 1990 – 2003 místní samospráva pracovala s filosofií vyrovnaných rozpočtů. Za sledované období 2004 – 2014 hospodaření města vykazovalo převážně přebytky v hospodaření. Čtyři schodkové roky byly způsobeny velkými investičními akcemi města a opožděným proplacením dotací na tyto akce.

Problémem Českých Velenic je postupné snižování počtu obyvatel ve městě. V letech 2004 – 2014 došlo ke každoročnímu úbytku obyvatel (celkem o 199 obyvatel). Dále obyvatelé Českých Velenic stárnou, počet ekonomicky aktivních obyvatel klesá, počet obyvatel vyjíždějících do zaměstnání a škol stoupá a výrazně ubyl počet obyvatel české národnosti. Dalším problémem ve městě je bezpečnost. Místní samospráva se snaží

v posledních letech tento problém intenzivně řešit posílením městské policie, zavedením bezpečnostní agentury ve městě, asistenty prevence kriminality, terénním pracovníkem a dalšími opatřeními. Tato opatření přináší první ovoce, neboť v roce 2013 došlo k výraznému snížení počtu přestupků ve městě. Bezpečnost je v Českých Velenicích velkým problémem, což si uvědomují i kandidáti volebních stran, proto se toto téma také objevilo ve volebních programech SNK: Pro Velenice – nezávislí a ČSSD. Pokud místní samospráva nechce, aby počet obyvatel klesal a zlepšila se bezpečnost ve městě, musí se dlouhodobě snažit o zřízení obvodního oddělení Policie České republiky ve městě a pokračovat v nastolených preventivních opatřeních.

Místní občanská sdružení a zájmové skupiny ve městě dostávají od místní samosprávy ročně nemalé peníze na svoji činnost a rozvoj. Nutno ale podotknout, že místní občanská sdružení umožňují občanům participovat na rozvoji města, vhodně využít volný čas, a zároveň jsou jednou z forem boje proti kriminalitě ve městě. Přesto doporučujeme městu, aby při financování těchto sdružení a skupin stanovilo pravidla při rozdělování peněz, aby příspěvky byly transparentní, spravedlivé a efektivní.

Po roce 1989 působilo v Českých Velenicích velké množství různých politických seskupení. V současnosti (rok 2015) ve městě působí jen tři místní politické subjekty: Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, Česká strana sociálně demokratická a Komunistická strana Čech a Moravy. Místní politické subjekty nemají velké členské základny, průměrně se jedná o 12 členů. Místní politické strany proto musí doplňovat své kandidátky lidmi bez politické příslušnosti. Tomuto stavu odpovídají dosud zjištěné výsledky při zkoumání lokální politiky (územní samosprávy). Ze všech kandidátů (438), kteří kandidovali v letech 1990 – 2014, bylo 204 kandidátů bez politické příslušnosti. Z celkového počtu zastupitelů (105) bylo 49 zastupitelů bez politické příslušnosti a z 35 radních bylo 14 radních bez politické příslušnosti. Politické strany a jejich koalice měly za sledované období na kandidátní listině celkem 345 kandidátů a z toho 120 bylo bez politické příslušnosti. Nezávislí kandidáti včetně Sdružení nezávislých kandidátů měli za stejné období celkem na kandidátní listině 93 kandidátů a z toho 84 bylo bez politické příslušnosti. Celkově ale na kandidátních listinách a zejména v politických stranách a jejich koalicích v zastupitelstvu i radě převládají kandidáti, zastupitelé a radní s politickou příslušností, což ne zcela odpovídá provedeným zjištěním při zkoumání lokální politiky.

Seznam použité literatury

- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, Stanislav. Metodologie výzkumu komunální politiky. In FIALA, Petr, STRMISKA, Maxmilián. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2005.
- CABADA, Ladislav a kolektiv. *Koalice a koaliční strany*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 223 s. ISBN 80-7380-004-7.
- ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2010. 251 s. ISBN 978-80-247-3061-5.
- ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, LUHANOVÁ, Markéta. *Politika v regionálním rozvoji. Úvod do studia*. 1. vyd. 3. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita. Provozně ekonomická fakulta, 2007. 162 s. ISBN 978 -80-213-1157-2.
- ČMEJREK, Jaroslav, KUBÁLEK, Michal, PÁTEK, Zdeněk, DOSTÁL, Pavel. *Moderní společnost a problémy politiky*. 3. vyd. 8. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita. Provozně ekonomická fakulta, 2012. 302 s. ISBN 978 -80-213-0841-1.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní věda. Teorie veřejné správy*. 3. aktualizované vydání. Praha. Woltres Kluwer ČR, a. s., 2009. s. 231. ISBN 978-80-7357-458-1.
- HENDRYCH, Dušan a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 7. vydání. Praha. Nakladatelství C. H. Beck, 2009. s. 875. ISBN 978-80-7400-049-2.
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2010. 568 s. ISBN 80-7106-709-1.
- HOKR, Vladimír a kolektiv. *Paměti Vitorazska*. 1. vyd. Vydala Novohradská občanská společnost. 2003. 109 s, ISBN 80-239-0604-6.
- JINDRA, Jaromír, JINDROVÁ, Eliška. *Město odkud pocházím České Velenice*. České Budějovice: Nakladatelství Eliška Jindrová – PROSPERITA, 2002. 161 s. ISBN 80-903027-1-8.
- JÜPTNER, Petr. Komunální koalice a politické modely. In *Politologická revue*, č. 2, 2004. s. 80 101.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde Praha, a.s., Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007. s. 396. ISBN 978-80-7201-665-5.

- KUBÁT, Jiří, LAŇKA, Karel, ŠOLLAR st, Jaroslav, ŠOLLAR ml, Jaroslav. *Českovelenický poutník. Krátké putování historií Českých Velenic*. Vydalo Město České Velenice, 2014. 95 s.
- OESTERREICHER, Jiří, KOTRBOVÁ, Irena, WINKLER, Harald. *Společná minulost Gmünd a České Velenice*. Vydalo Město České Velenice, 2005. 74 s.
- SKOVAJSA, Marek a kolektiv. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, s.r.o., 2010, 376 s. ISBN – 978-80-7367-681-0.
- VEDRAL, Josef, VÁŇA, Luboš, BŘEŇ, Jan, PŠENIČKA, Stanislav. *Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 876. ISBN 978-80-7179-597-1.
- VODIČKA, Karel, CABADA, Ladislav: *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. 374 s.